

Hodnocení 2009

Vážený pane předsedo, vážení paní předsedkyně, dámy a pánové, milí mladí přátelé,

nejsem si jist, zda bude příliš zdvořilé při tomto slavnostním setkání zahájit vlastně tu nejpodstatnější část konstatováním, že letos se sice opět sešla řada solidních prací, což dokazuje zájem o téma svobody slovy, na druhé straně však žádný text nepřekročil výrazně nadprůměr tak, aby mohl být jednoznačně kvalifikován jako vítězný.

Vítězi se tak stává pět účastníků, jež porota rozhodla odměnit rovnoměrně, nestanovovat pořadí a ocenit úsilí, jež bylo zpracování daného tématu věnováno spolu s odkazem na některá specifika oceněných textů.

Především je sympatické, že autoři oceněných prací si zvolili celou škálu literárních forem, že nesetřvali u toho, čemu se dnes zejména na vysokých školách po americkému říká esej, ač v evropském smyslu má esej svou osobitou tradici a formu, tradici sahající k Pascalovi, Baconovi, zejména ovšem Montaignovi a formu, kterou v posledních letech uvádí znovu do evropského literárního kontextu náš francouzsko český Milan Kundera.

1.

Esejisticky pojala svou práci Anna Stránská, která spíše abstraktní rozvahu, která formě eseje ostatně odpovídá, doplnila několika příklady osudů lidí ze 70. let minulého století. Velmi přesně otevírá problém, který je aktuální v naší publicistice zcela mimořádně, a to nejen oné bulvární (tam zejména), totiž vztah svobody slova a odpovědnosti za slovo. Dodejme, že se zdá, jakoby kdysi tak apelativní úvaha Havlova o síle slova pozbývala na váze, jakoby neodpovědností některých publicistů docházelo k inflaci, která může být a žel zčásti již je, negativním průvodním jevem osvobozeného slova v demokratické společnosti.

Zmínili jsme Milana Kunderu – jeho první velký román Žert byl inspirací pro úvahu Andrey Špokové, která samozřejmě využívá vlny zájmu o „problém Kundera“, ostatně problém, který by nemohl být otevřen a diskutován v podmínkách nesvobody – nebo by se stal nástrojem zneuctění a morální degradace autora. Autorka otevírá – ale právě jen otevírá – problém vztahu mravní odpovědnosti člověka v totalitě a v demokracii. Povšimněme si, že ona přemýšlivá část mladé generace právem problém odpovědnosti cítí jako klíčový – odpovědnosti, která začíná v rodině a uzavírá se odpovědností volených zástupců vůči voličům.

Dva další texty mají formu příběhu – zčásti nepochybně vyfabulovaného, ale ilustrativního a k tématu se dobře vázícího. Kateřina Zvelebilová napsala příběh velmi úsporný, ale literárně i věcně nepochybně zdařilý – právem tedy zaslouží jedno z ocenění.

Michaela Zoulová připomenula roli skautingu, skautské výchovy a věrnosti skautskému ideálu, což všechno vedlo k formování pevných charakterů, které nedokázaly zlomit ani podmínky násilnického režimu, který skauting jak známo zlikvidoval a nahradil jej nejprve totálně ideologizovanou a postupně stále volnějším (jak sám režim se uvolňoval) organizací mládeže, jež nakonec v některých svých podobách přijala skautské principy, byť nikoliv v úplnosti skautské ideály. Hodnotící komise ocenila tento příběh, který i přes jistotu míru naivity, působí velmi přesvědčivě a je nesporně originálním příspěvkem k tématu.

Konečně metaforický text Vladěny Ptáčkové Výslech připomíná, že totalitní režimy stojí na třech sloupech – na násilí, strachu a svádění. Vladěna připomenula atmosféru strachu, kterou lze pokládat za jakýsi definiční znak režimu nesvobody: nesvoboda není jenom nemožnost dělat, co bych si přál, nesvoboda je také strach z toho, co dělám – protože nikdy nevíme, co si nevypočitatelný režim dokáže vymyslet, aby svou moc nebo dokonce jen zdání moci v občanech bez skutečných občanských práv udržel. Takže i tento metaforický příběh zaslouží ocenění.

Děkujeme všem zúčastněným, oceněným blahopřejeme a těšíme se na setkání v příštím roce.